

UČNI NAČRT PREDMETA / COURSE SYLLABUS

Predmet:	Etimološka in dialektološka leksikologija in leksikografija
Course title:	Etymological and Dialectological Approach to Lexicology and Lexicography

Študijski program in stopnja Study programme and level	Študijska smer Study field	Letnik Academic year	Semester Semester
Primerjalni študij idej in kultur, doktorski študij 3. stopnje	Jezikoslovje: leksikologija, terminologija, slovaropisje in slovničarstvo	Brez letnika	/
Comparative Study of Ideas and Cultures, doctoral study 3 rd cycle	Linguistics: Lexicology, Terminology, Lexicography and Grammar	Not specified	/

Vrsta predmeta / Course type: splošno izbirni / general elective

Univerzitetna koda predmeta / University course code: P059

Predavanja Lectures	Seminar Seminar	Vaje Tutorial	Klinične vaje work	Druge oblike študija	Samost. delo Individ. work	ECTS
20	10				150	6

Nosilec predmeta / Lecturer: [akad. prof. dr. Marko Snoj](#),
[red. prof. dr. Jožica Škofic](#)

Jeziki / Languages: Predavanja / Lectures: slovenščina, angleščina / Slovenian, English
Vaje / Tutorial: /

Pogoji za vključitev v delo oz. za opravljanje študijskih obveznosti:

Za vključitev v delo ni posebnih pogojev. Priporoča se predhodno poznavanje osnovnih jezikoslovnih teorij, splošne leksikologije in slovničarstva.

Prerequisites:

There are no specific prerequisites. However, prior knowledge of basic linguistic theories, general lexicology, and grammar is recommended.

Vsebina:

Študenti in študentke v okviru predmeta (glede na izbrano študijsko področje) obravnavajo in raziskovalno poglobljajo naslednje vsebine:

- etimologija in primerjalno jezikoslovje,
- teoretske osnove sistemske in interdisciplinarne etimologije,
- slovenski etimološki slovarji,
- etimološki slovarji drugih slovanskih in evropskih jezikov,

Content (Syllabus outline):

The course covers and/or researches the following thematic fields (depending on specific study fields of individual students):

- Etymology and comparative linguistics;
- Theoretical foundations of systemic and interdisciplinary etymology;
- Etymological dictionaries of the Slovene language;
- Etymological dictionaries of other Slavic and European languages;

- odnos med dialektologijo, sociolingvistiko, etnologijo (nematerialna kulturna dediščina) in geolingvistiko,
- metode zbiranja žive kulturne dediščine, ki se prenaša z govornim jezikom (tj. narečnih besedil različnih vrsti)
- metode zbiranja strokovnega izrazja, povezanega s tradicionalnimi strokami slovenskih krajev in pokrajin (priprava vprašalnice, izbira informantov, zapis, razmerje med splošnosporazumevalnim besedjem in strokovnim izrazjem),
- priprava jezikovnega/narečnega korpusa kot vira za pripravo narečnega slovarja in jezikovnega atlasa,
- metode in postopki narečnega slovaropisja: razlaganje narečnih terminov v slovarskem članku z metodami sinhronega in diahronega jezikoslovja, pomen ponazarjalnega gradiva in dokumentarnega razdelka v slovarskem geselskem članku,
- aplikativnost dialektoloških (zlasti leksikografskih) raziskav za klasifikacijo jezikov, raziskovanje razvoja in sprememb jezikov v času in prostoru (tudi stiku), za raziskovanje diastratične in diatopične raznolikosti jezikov ter za razumevanje meja med jeziki in njihovimi različki.

Seminarji

Seminarji potekajo vzporedno s predavanji in se navezujejo na posamezne tematske sklope predavanj. Poudarek je na študijskem poglobljanju v dele predvidene učne snovi, izbrane glede na ožje študijske interese posameznega študenta ali študentke (seminarsko delo je lahko del besedila nastajajočega doktorskega dela).

Povezava z drugimi predmeti

Za uspešno razumevanje snovi je potrebno dobro poznavanje primerjalne metode in metode rekonstrukcije, strukture slovenskega jezika (tj. vseh njegovih jezikovnih ravnin) in njegovega razvoja od (vsaj) praslovanščine do

- The interrelationship between dialectology, sociolinguistics, ethnology (i.e. the so-called intangible cultural heritage) and linguistic geography;
- Methods in collecting the data of the spoken language, which is an integral part of the living heritage (i.e. different genres of dialect texts);
- Methods in collecting technical terms pertaining to traditional occupations in Slovenia (questionnaire preparation, selection of informants, transcription, the relationship between the colloquial lexicon and technical language);
- Preparation of linguistic/dialectal corpus as the primary source for dialect dictionaries and linguistic atlases;
- Methods and procedures in dialect lexicography: synchronic and diachronic approach to linguistic analysis of dialect terminology in dictionary entries, the importance of the integration of illustrative dialect material in dictionary entries;
- The importance of dialectological research (especially lexicographical) for linguistic classification, the understanding of socially (linguistic contact), spatially and temporally conditioned language development, diastratic and diatopic linguistic diversity, and the awareness of the relationship between the individual languages and their varieties.

Seminar classes:

Seminar classes accompany the lectures and complement them by exploring individual chapters covered by the course syllabus. The main objective is to provide the opportunity for the student to conduct further research on any of the presented topics and/or accommodate it to his/her individual research interests (the seminar paper can also be a component part of the doctoral thesis).

Cross-curricular integration:

sodobnosti. Predmet je tesno povezan s študijem drugih jezikoslovnih in humanističnih ved (npr. s študijem etnologije, zgodovine, arheologije).

The course content is tightly connected with good understanding of both the comparative method and the method of reconstruction, as well as the structure of the Slovene language on all linguistic levels and the historical development of Slovene from Proto-Slavic (or any of the older prestages) to contemporary language. The course is closely connected to a number of other disciplines, be it within linguistics or, more generally, humanities (e.g. ethnology, history, archaeology).

Temeljni literatura in viri / Readings:

Na seznamu je osnovna literatura, poleg katere bodo študentke in študenti prejeli še dodaten seznam tekstov, ki bodo prišli v poštev za posamezna predavanja in seminarsko delo. /

The following list contains basic secondary literature. A series of additional readings for individual lectures and/or seminars will be supplied subsequently.

- Bezljaj, France, 1976–2007: Etimološki slovar slovenskega jezika I–V. Ljubljana: Mladinska knjiga, Založba ZRC.
- Furlan, Metka, 2013: Novi etimološki slovar slovenskega jezika, Poskusni zvezek. Ljubljana: Založba ZRC.
- Gregorič, Jože 2013: Kostelski slovar. Ljubljana: Založba ZRC.
- Ivančič Kutin, Barbara, 2007: Slovar bovškega govora. Ljubljana: Založba ZRC.
- Ivančič Kutin, Barbara, 2011: Živa pripoved v zapisu. Ljubljana: Založba ZRC.
- Kenda-Jež, Karmen, 1994: Etnološke raziskave kot (drugotni) vir v narečnem slovaropisju. *Traditiones* 23, 45–68.
- Kenda-Jež, Karmen, 1996: Tesarsko izrazje na Cerkljanskem. V: Stanonik, Marija (ur.). *Besede in reči*, (*Traditiones*, 25). Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, 321–335.
- Kenda-Jež, Karmen, 2001: Nadnarečne prvine v narečnem slovarju?. V: Tokarz, Emil (ur.). *Słowiańszczyzna w kontekście przemian Europy końca XX wieku: język – tradycja – kultura*. Katowice: Śląsk, 271–281.
- Kenda-Jež, Karmen, 2003: Narečna besedila iz Ovčje vasi. V: Komac, Nataša (ur.), SMOLE, Vera (ur.), DAPIT, Roberto. *Ovčja vas in njena slovenska govornica: raziskovalni tabor Kanalska dolina 2003: stage di ricerca Val Canale 2003*. Ukve: Slovensko kulturno središče Planika, Kanalska dolina: = Centro culturale sloveno Stella alpina, Val Canale; Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU: = Istituto per la lingua slovena "Fran Ramovš" CRS ASSA: Založba ZRC: = Casa editrice CRS, 129–190.
- Kenda-Jež, Karmen, 2004: Narečje kot jezikovnozvrstna kategorija v sodobnem jezikoslovju. V: Kržišnik, Erika (ur.). *Aktualizacija jezikovnozvrstne teorije na Slovenskem: členitev jezikovne resničnosti*, (*Obdobja, Metode in zvrsti*, 22). Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko Filozofske fakultete, 263–276.
- Kenda-Jež, Karmen, 2004: Slovarsko gradivo s Tolminskega kot vzorec za narečni slovar po Pleteršniku. V: Jesenšek, Marko (ur.). *Besedoslovne lastnosti slovenskega jezika: slovenska zemljepisna imena*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije; Pišcece: Društvo Pleteršnikova domačija, 154–162.
- Kenda-Jež, Karmen, Gliha Komac, Nataša (urednik), 2007: Shranili smo jih v bančah: slovski prispevek k poznavanju oblačilne kulture v Kanalski dolini = contributo lessicale alla conoscenza

dell'abbigliamento in Val Canale. Ukve: S.K.S. Planika Kanalska dolina; Trst: Slori; Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.

- Kenda-Jež, Karmen, Weiss, Peter, 1999: Posebnosti (slovenskega) narečnega slovaropisja. V: Kržišnik, Erika (ur.), Lokar, Metka (ur.). Zbornik predavanj. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete, 27–46.
- Klemenčič, Simona, 2011: Pregled indoevropskih jezikov. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Klinar, Klemen (ur.), Škofic, Jožica, Šekli, Matej, Piko-Rustia, Martina, 2012: . Metode zbiranja hišnih in ledinskih imen: projekt FLU-LED v okviru Operativnega programa Slovenija – Avstrija 2007-2013. Jesenice: Gornjesavski muzej.
- Kenda-Jež, Karmen, Weiss, Peter, 2002: Skladenjski podatki v (slovenskem) narečnem slovarju. Jezikoslovni zapiski, 8/1, 47–61.
- Meier-Brügger, Michael, 2000: Indogermanische Sprachwissenschaft. 7. Auflage. Berlin, New York: Walter de Gruyter.
- Snoj, Marko, 2016: Slovenski etimološki slovar, tretja izdaja. Ljubljana: Založba ZRC.
- Snoj, Marko, 2009: Etimološki slovar slovenskih zemljepisnih imen. Ljubljana: Modrijan in Založba ZRC.
- Snoj, Marko, 2005: Etymology. V: Strazny, Philipp (ur.). Encyclopedia of linguistics. New York: Fitzroy Dearborn, 2005, vol. 1: A-L, str. 304-306.
- Šekli, Matej, 2014: Primerjalno jezikoslovje slovanskih jezikov. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Škofic, Jožica, 2004: Raziskovanje narečne terminologije v času globalizacije = Exploring dialectal terminology at the time of globalization. V: Humar, Marjeta (ur.). Terminologija v času globalizacije: zbornik prispevkov s simpozija Terminologija v času globalizacije, Ljubljana, 5.-6. junij 2003: collected papers from the Scientific Conference Terminology at the Time of Globalization, Ljubljana, 5th-6th June 2003. Ljubljana: Založba ZRC, 61–75.
- Škofic, Jožica, 2007: Terminologija izginjajoče/izginule obrti – sekirarstvo v Kamni Gorici na Gorenjskem. V: Jesenšek, Marko (ur.). Besedje slovenskega jezika, (Zora, 50). Maribor: Slavistično društvo, str. 214–234.
- Škofic, Jožica, 2007: Narečno besedilo kot vir za imenoslovno raziskavo. V: Torkar, Silvo (ur.), et al. Merkujev zbornik, (Jezikoslovni zapiski, 13, 1/2). Ljubljana: Založba ZRC, 441–458.
- Škofic, Jožica, 2008: Glagolski termini v narečnem slovarju. Hrvatski dijalektološki zbornik, knj. 14, 219–232
- Škofic, Jožica, Gostenčnik, Januška, Horvat, Mojca, Jakop, Tjaša, Kenda-Jež, Karmen, Kostelec, Petra, Nartnik, Vlado, Petek, Urška, Smole, Vera, Šekli, Matej, Zuljan Kumar, Danila, Škofic, Jožica (urednik), 2011: Slovenski lingvistični atlas. 1, Človek (telo, bolezni, družina). 1, Atlas: [(= SLA 1.1)], 2, Komentarji: [(= SLA 1.2)] (Zbirka Jezikovni atlas). Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Škofic, Jožica, Gostenčnik, Januška, Horvat, Mojca, Jakop, Tjaša, Kenda-Jež, Karmen, Nartnik, Vlado, Smole, Vera, Šekli, Matej, Zuljan Kumar, Danila, 2016: Slovenski lingvistični atlas. 2, Kmetija, 1 Atlas; 2 Komentarji (Zbirka Jezikovni atlas). 1. izd. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Škofic, Jožica, 2010–2011. Slovensko-nemški stik v govoru Sorice na Gorenjskem (po gradivu za SLA) = Slowenisch-deutscher Kontakt im Dialekt von Sorica (Zarz) in Oberkrain (nach dem Material für SLA). V: POHL, Heinz Dieter (ur.). Akten der 10. Arbeitstagung für bayerisch-österreichische Dialektologie in Klagenfurt 19.-22. September 2007, (Klagenfurter Beiträge zur Sprachwissenschaft, Jg. 34–36 (2008-2010)). Wien: Praesens, str. 389–399.
- Weiss, Peter, 1997: Napolnopomenske besedne vrste v gradivu za narečni slovar. V: Novak, France (ur.), Jan, Zoltan (ur.). Strokovno posvetovanje slavistov, Ljubljana, [12.-14. oktober]

1995, (Zbornik Slavističnega društva Slovenije, 6). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 163–166.

- Weiss, Peter, 1998: Slovar govorov Zadrebke doline med Gornjim Gradom in Nazarjami. Poskusni zvezek (A–H). Ljubljana: Založba ZRC.
- Weiss, Peter, 2000: Označevanje v slovenskih narečnih slovarjih. Jezikoslovni zapiski, 6, 27–44.
- Weiss, Peter, 2000: Slovensko (narečno) slovaropisje leta 1999. V: Jan, Zoltan (ur.). Slovensko jezikoslovje danes in jutri, (Zbornik Slavističnega društva Slovenije, 10). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 185–194.
- Weiss, Peter, 2003: Uvod v (slovenski) narečni slovar. Jezikoslovni zapiski 9/1, 49–61.
- Weiss, Peter, 2005: Frazeologija v (slovenskem) narečnem slovarju. V: Jesenšek, Marko (ur.). Knjižno in narečno besedoslovje slovenskega jezika, (Zbirka Zora, 32). Maribor: Slavistično društvo, 124–134.

Cilji in kompetence:

Študentke in študenti se pregledno seznanijo s temeljnimi pojmi in metodami etimološkega in narečnega slovaropisja, razumejo podatke v različnih etimoloških in narečnih slovarjih in geselskih člankih ter znajo sami pripraviti in izpeljati dialektološko raziskavo in njene izsledke predstaviti v narečnem slovarju ter ob tem razumeti etimološko argumentacijo. Usposobijo se za kritično uporabljanje znanstvene literature in publikacij obravnavanih strokovnih področij. Usposobijo se za uporabo in razvoj različnih metod analize jezikovnega gradiva organskih idiomov ter spoznajo naloge in možnosti etimoloških in dialektoloških leksikoloških raziskav nacionalnega in drugih jezikov. Študenti in študentke se usposobijo za kritično vrednotenje etimoloških prikazov, za samostojno delo na področju dialektoloških (in geolingvističnih) leksikografskih raziskav, za kritično spremljanje in vrednotenje njihovega pomena za klasifikacijo jezikov in njihovih različkov, za raziskovanje razvoja jezikov v času in prostoru, za raziskovanje diastrične in diatopične raznolikosti oz. razslojenosti jezikov ter za razumevanje meja med jeziki in njihovimi različki.

Objectives and competences:

The student gains solid knowledge of the basic principles the methodology of etymological and dialectological lexicography, is able to interpret the information contained in various kinds of etymological and dialect dictionaries and/or dictionary entries as well as carry out independent dialectological research, transform the results into dictionary entries and comprehend the etymological argumentation behind the process. The student is capable of critical reading of the relevant scientific bibliographical apparatus. The course further equips the student to use and develop multiple methodological approaches to the analysis of dialect material and gives a clear idea of the tasks and avenues for further etymological and dialectological research of the national and/or any other language. The student is able to critically approach existing etymological analyses and carry out independent research in dialectology-based lexicography (also from the point of view of geolinguistics). He/she is equipped with the necessary critical apparatus to appreciate and assess the significance dialectological research has for language (in all its varieties) classification, temporally and spatially conditioned language development, diastriatic and diatopic diversity, language stratification, and better comprehension of the relationship between a given language and its varieties.

Predvideni študijski rezultati:

The main course objective is to prepare and encourage the student to use and develop various methodologies in the linguistic analysis of dialect texts and present the task and possibilities in lexicographical (and geolinguistic) research of Slovene as well as other languages.

The student gets acquainted with the history of the etymological and dialectological approach in lexicography and the results and perspectives of project-conducted general, etymological and dialectological research of Slovene. Multiple methods of collecting and representing dialect material in specialised dialectological terminological dictionaries are presented, which equips the student with the necessary knowledge to be able embark on independent lexicographical work in dialectological research. A further important objective is to enable the student to develop a comprehension of register-based language stratification of the individual dialects and to be able to critically evaluate various types of lexicographical representation of (Slovene) dialects and their varieties, especially technical language, as well as appreciate the significance that etymological and dialectological lexicography has both for the understanding of temporally and spatially conditioned language development and the research of diastatic and diatopic variety/stratification of languages.

Intended learning outcomes:

The main course objective is to prepare and encourage the student to use and develop various methodologies in the linguistic analysis of dialect texts and present the task and possibilities in lexicographical (and geolinguistic) research of Slovene as well as other languages.

The student gets acquainted with the history of the etymological and dialectological approach in lexicography and the results and perspectives of project-conducted general, etymological and dialectological research of Slovene. Multiple methods of collecting and representing dialect material in specialised dialectological terminological dictionaries are presented, which equips the student with the necessary knowledge to be able embark on independent lexicographical work in dialectological research. A further important objective is to enable the student to develop a comprehension of register-based language stratification of the individual dialects and to be able to critically evaluate various types of lexicographical representation of (Slovene) dialects and their varieties, especially technical language, as well as appreciate the significance that etymological and dialectological lexicography has both for the understanding of temporally and spatially conditioned language development and the research of diastatic and diatopic variety/stratification of languages.

Metode poučevanja in učenja:**Oblike dela:**

- Frontalna oblika poučevanja
- Samostojno delo študentov
- e-izobraževanje

Metode (načini) dela:

- Razlaga
- Razgovor/ diskusija/debata
- Delo z besedilom
- Proučevanje primera
- Druge vrste nastopov študentov
- Reševanje nalog
- "Terenske vaje" (npr. obiski podjetij)
- Vključevanje gostov iz prakse

Learning and teaching methods:**Types of learning/teaching:**

- Frontal teaching
- Independent students work
- e-learning

Teaching methods:

- Explanation
- Conversation/discussion/debate
- Work with texts
- Case studies
- Different presentation
- Solving exercises
- Field work (e.g. company visits)
- Inviting guests from companies

Načini ocenjevanja:	Delež (v %) / Weight (in %)	Assessment:
Daljši pisni izdelki	80	Long written assignments
Končno ocenjevanje (pisni/ustni izpit)	20	Final examination (written/oral)

Reference nosilca / Lecturer's references:

- SNOJ, Marko, 2018: Etymology. V: Greenberg, Marc L. (ur.). Encyclopedia of Slavic Languages and Linguistics Online. Leiden: Brill: https://referenceworks.brillonline.com/entries/encyclopedia-of-slavic-languages-and-linguistics-online/etymology-COM_032486
- SNOJ, Marko, 2020: Slovar Pohlinovega jezika. Ljubljana: Založba ZRC.
- SNOJ, Marko, 2022: Prispevki k slovnici slovenskih medmetov. V: Slavistična revija 70/3, str. 237–253.
- ŠKOFIC, Jožica, 2017: Microtoponyms as an important part of Slovenian cultural heritage. Acta geographica Slovenica. 2017, letn. 57, št. 1, str. 141–152. [COBISS.SI-ID 41615149].
- ŠKOFIC, Jožica, 2019: Krajevni govor Kroepe. 1. izd. Ljubljana: Založba ZRC, 2019. Zbirka Linguistica et philologica, 38. [COBISS.SI-ID 302811648]
- ŠKOFIC, Jožica, 2019: Ziljsko narečje v Ratečah na Gorenjskem (SLA T008). Annales: anali za istrske in mediteranske študije. Series historia et sociologia. 2019, letn. 29, št. 2, str. 203–214, ilustr. [COBISS.SI-ID 45197869].
- ŠKOFIC, Jožica, 2020: Tržiški govor v Cerkvenem glasniku za tržiško župnijo. *Kronika: časopis za slovensko krajevno zgodovino*. 2020, letn. 68, št. 3, str. 633–642. [COBISS.SI-ID [95210755](#)]
- ŠKOFIC, Jožica, 2020: Slovenian dialects in Wenker's Sprachatlas des deutschen Reichs. *Minderheitensprachen und Sprachminderheiten: Deutsch und seine Kontaktsprachen in der Dokumentation der Wenker-Materialien*. Hildesheim–Zürich–New York: G. Olms, 2020, str. 601–636. [COBISS.SI-ID [48365059](#)]
- ŠKOFIC, Jožica. Narečna vodna imena na Gorenjskem. *Škrabčevi dnevi 11: zbornik prispevkov s simpozija 2019*. Nova Gorica: Založba Univerze, 2021, str. 102–121. [COBISS.SI-ID [49646339](#)]